

Midden in de winternacht

Protestantse Kerk

Kerst voorbereiden en vieren: een werkboek

Midden in de winternacht

Kerst voorbereiden en vieren: een werkboek

Inleiding: Kerstfeest voor iedereen

Op zoek

Kerst is een feest dat veel mensen willen vieren in de kerk. Er stappen dan mensen over de drempel van de kerkdeur die er voor het eerst een bezoek brengen of maar heel af en toe in een kerk te vinden zijn. Zij komen om het kerstverhaal te horen, zijn nieuwsgierig, willen zich laten verrassen, verlangen naar licht in de duisternis, naar engelenzang, naar een bemoedigend woord. Op de een of andere manier raakt het verhaal van de geboorte van Jezus hen en zijn zij op weg gegaan, op zoek naar een kerk waar dat verhaal in woord, beeld en muziek wordt verteld.

Kansen

Het is een uitdaging om het kerstverhaal zo te vertellen dat het recht wordt gedaan, de betekenis ervan oplicht en het verhaal mee naar huis gaat met de hoorders. De kracht van een verhaal is groot. Mits goed verteld, reist het vaak levenslang mee met mensen die het hebben gehoord. Op die levensweg krijgen steeds andere lagen van het verhaal betekenis.

Stuart Murray, lange tijd werkzaam in Engelse stadswijken waar de kerk zo goed als verdwenen is en waarin hij samen met anderen begon met een nieuwe vorm van kerkzijn, benadrukt het belang van verhalen vertellen.

‘Voor het eerst in eeuwen hebben christenen in Europa de mogelijkheid om het verhaal van Jezus te vertellen aan mensen die dat verhaal absoluut niet meer kennen. Ons verhaal is onbekend. Onze kerkgebouwen zijn vreemd en met onze symbolen zijn mensen niet langer vertrouwd. Deze graad van onwetendheid is niet overal algemeen goed, maar wordt wel meer en meer de standaard.’

Voor Murray is dit gegeven een uitdaging die kansen biedt. ‘Een van de kansen is dat in veel gevallen de reactie van mensen die niet bekend zijn met kerk en christelijk geloof geen vijandige is, maar een nieuwsgierige. Zij willen graag meer weten over de Bijbel, over Jezus, over de kerk, enzovoort.’

De mensen die met Kerst over de drempel van de kerkdeur stappen, bieden dus kansen. Zij kunnen de mensen in de kerk met hun vragen en onbevragen blik terugbrengen naar de kern van het christelijk geloof en naar het verhaal. Daarnaast vormen zij, samen met de gemeenteleden, de verbindende schakel naar een volgende generatie zodat

de ontmoeting met Jezus, met het verhaal van zijn geboorte, leven, sterven en opstanding verder gaat.

Vertellen

Verhalen vormen de bron van de christelijke geloofstraditie. Verhalen waarin alle mogelijke levensvragen van mensen aan bod komen. Verhalen die op allerlei verschillende manieren laten zien hoe de mens is bedoeld, als mens naar Gods beeld en gelijkenis.

Murray roept mensen in de kerk op om verhalenverteller te worden. Voor hem is dat een belangrijke rol voor christenen in de periode van verandering en overgang waarin de kerk in Europa zich bevindt. ‘Eeuwenlang was bijna iedereen in Europa bekend met ons verhaal en op een of andere manier verloren we daardoor de revolutionaire kracht van dat verhaal. Vandaag kennen velen dat verhaal niet meer, daarom is het nodig dat we opnieuw verhalenvertellers worden.’

Vieren

Behalve vertellen heeft de kerk ook iets te vieren. Die twee horen bij elkaar, kunnen niet zonder elkaar. Door te luisteren naar de verhalen die klinken, door je te verwonderen of te herkennen in wat bijbelse figuren meemaken, ontmoet je niet alleen hen maar ook de God van hemel en aarde, waarmee zij in gesprek zijn. Zo wordt verbinding gelegd tussen jou zelf en God, tussen jou zelf en Jezus. Vieren is ontmoeten. Het staat niet buiten, maar midden in het dagelijks leven. Het is deze ontmoeting, dit gesprek, dat mensen na afloop van de kerkdienst voort kunnen zetten op hun eigen manier in hun eigen leven.

Licht in de duisternis

De Domkerk in Utrecht heeft de afgelopen jaren de uitdaging opgepakt om het kerstfeest te vieren met iedereen die over de drempel stapt, en het kerstverhaal te vertellen aan iedereen die horen wil. Zo werd het een feest waarop vieren en vertellen hand in hand gaan.

Ds. Hans Uytenbogaardt schreef voor dit feest een script waarin het verhaal over de geboorte van Jezus een plek kreeg, en ook de lijn waarin hij staat. Voordat de luisteraars aankomen in de stal in Betlehem hebben zij kennisgemaakt met zijn voorouders, bijbelse personen die hem zijn voorgegaan. Mensen die uitzien naar licht in de duisternis en leven vanuit die verwachting.

Deelnemer

Een goed verteld verhaal is geen opsomming van feiten of een droog verslag. Bij een goed verteld verhaal gebeurt er iets met de mensen die het horen. Zij worden erin meegenomen, worden zelf onderdeel van het verhaal, reageren, komen in beweging. Het verhaal is niet afgelopen als het verteld is, maar gaat met hen verder.

De kerstvertelling uit de Domkerk doet niet alleen recht aan het bijbelverhaal, maar heeft ook oog en oor voor de luisteraar. Inhoud en vorm zijn zo gemaakt dat de luisteraar wordt meegenomen in het verhaal. Hij of zij wordt van toeschouwer deelnemer aan de bijzondere gebeurtenis in de stal. Het is geen eenrichtingsverkeer, maar een interactieve manier van vieren en vertellen. Spel, beweging, verhaal en muziek gaan in elkaar over en wisselen elkaar af.

Doelgroep

Het missionair werk van de Protestantse Kerk heeft ds. Hans Uytenbogaardt en de Domkerk gevraagd of zij hun kerstvertelling en werkwijze willen delen met andere kerken in het land. Kerken die net als zij met Kerst iedereen willen uitnodigen om dit bijzondere feest te komen meevieren. Kerken die vinden dat zij wat te vertellen hebben.

Het script is ontwikkeld en geschreven voor mensen van binnen en buiten de kerk en van jong tot oud. Het verhaal staat centraal. Daaromheen krijgen de belangrijkste onderdelen uit een kerkdienst een plaats.

Het verhaal is niet ingewikkeld, maar kenmerkt zich door eenvoud gecombineerd met inhoud. Omdat er steeds van alles is te zien, kunnen ook kleine kinderen deze kerstviering meemaken.

Eigen creativiteit

Omdat elk kerkgebouw en elke geloofsgemeenschap andere (on)mogelijkheden heeft, kunt u met het script in dit werkboek verschillende kanten uit. Het basisgegeven is dat u het kerstverhaal niet alleen vertelt, maar mensen er deelgenoot van laat worden, zodat er niet alleen woorden klinken maar er daadwerkelijk iets gebeurt. Dan gaan mensen anders naar huis dan zij gekomen zijn. Dit werkboek verschaft daarvoor de basis. Misschien kunt u veel ervan zo overnemen. Maar laat het script vooral een startpunt zijn om uw eigen creativiteit te laten opbloeien.

Inhoud werkboek

Het werkboek is verdeeld in drie delen:

In **hoofdstuk 1** vindt u de vertelling in de vorm van een script met aanwijzingen voor de aankleding en het spel.

In **hoofdstuk 2** vindt u praktische tips voor de organisatie, voorbereiding en uitvoering van de kerstviering.

In **hoofdstuk 3** vindt u enkele muzieknotaties van liederen, die u kunt gebruiken in de kerstviering. De liederen die wel worden genoemd maar niet achterin zijn opgenomen, zijn gemakkelijk te terug te vinden in de liedbundels die bij de liederen staan vermeld.

Als **bijlage** vindt u een voorbeelduitnodiging, waarmee u mensen via bijvoorbeeld kerkblad, huis-aan-huisblad of een flyer die u verspreidt, kunt uitnodigen voor de viering.

1. Midden in de winternacht: het kerstverhaal in woord, beeld en muziek

Rollen

De meeste herdersrollen (zie ook 'Stil spel', blz. 11) kunnen prima gespeeld worden door jongeren, maar vraag voor de drie herders die de mensen welkom heten volwassenen. Vraag voor de rollen van de (voor)ouders en de profeten (jong)volwassenen.

- Herders (drie of meer, afhankelijk van het aantal verwachte bezoekers) gekleed in herderskleren.
Attribuut: windlicht of lantaarntje.
- Abraham gekleed in eenvoudige, bruine tuniek.
Attribuut: hark om het land te bewerken en/of korenaren met touw om bij elkaar te binden.
- Ruth gekleed in kleurige jurk.
Attribuut: kleurige lap stof die ze aan het wassen is.
- David gekleed in herderskleren.
Attribuut: Schaap en hooi.
- Jozef gekleed in eenvoudige tuniek.
Attribuut: timmermanspullen zoals een hamer of een zaag en een stuk hout.
- Maria gekleed in eenvoudige jurk met om haar hoofd een blauwe sjaal.
- Profeet Jesaja 1 gekleed in profetenmantel.
Attribuut: Bijbel om uit voor te lezen.
- Profeet Jesaja 2 gekleed in profetenmantel.
Attribuut: Bijbel om uit voor te lezen.
- Profeet Jesaja 3 gekleed in profetenmantel.
Attribuut: Bijbel om uit voor te lezen.
- Voorganger/dominee.

Opbouw spel, inrichting kerk, muziek

Aanwijzingen over de drie verschillende fasen van het spel, over de inrichting van het kerkgebouw en over de muziek vindt u in hoofdstuk 2 vanaf bladzijde 23.

OPTOCHT

*Zo mogelijk ontvangen de herders de mensen buiten het kerkgebouw.
Zie voor verdere aanwijzingen hierover hoofdstuk 2.*

Herder 1	Welkom in de [naam invullen van de kerk]. Welkom bij de viering van de geboorte van Jezus. Horen jullie de kerkklok luiden? Horen jullie de kerstliederen op [invullen: het plein, op het orgel]? Dat betekent dat het feest gaat beginnen. Een feest waarop wij [wijs op de groep herders] jullie gastheer zijn.
Herder 2	Zullen wij ons daarom nu eerst maar eens voorstellen? Wij zijn de herders uit Betlehem. Elke nacht houden we de wacht over onze schapen in het veld. Elke nacht kijken we uit naar het licht van de morgen. Licht dat schijnt in de duisternis. Licht dat vannacht geboren wordt.
Herder 3	Iedereen die verlangt naar licht in de nacht nemen we mee naar de stal, naar het kind dat daar geboren wordt, Jezus. Iedereen die verlangt naar zijn komst nodigen we uit om samen met ons het feest te vieren van zijn geboorte.
Herder 1	Maar eerst gaan we op bezoek. Op bezoek bij Jezus' ouders, bij zijn grootouders, bij zijn overgrootouders, en bij zijn over-overgrootouders. Om te horen wat zij te vertellen hebben over hun verlangen naar licht in de nacht.
Herder 2	We moeten ze met een lantarentje zoeken. Kijk, dat licht hebben we bij ons.
Herder 3	Kom maar mee, dan gaan we beginnen.

De eerste groep gaat naar Abraham. De herder stelt Abraham zijn vraag en Abraham antwoordt. Als groep 1 vertrekt en op weg gaat naar Ruth begint herder 2 met groep 2 bij Abraham. Zo gaat het verder totdat alle mensen binnen zijn. Elke herder begeleidt zijn groepje na het laatste bezoek aan Jozef en Maria naar een zitplaats in de kerk.

Als u niet de mogelijkheid heeft om mensen door te kerk te laten wandelen voor een bezoek aan de (voor)ouders van Jezus gaan alle mensen na het welkom van de herders buiten voor de kerk met hen mee naar binnen. De herders begeleiden hen naar hun zitplaatsen. In de kerk zitten of staan, verspreid door de ruimte, de (voor)ouders van Jezus. U kunt er ook voor kiezen de herders hun woord van welkom binnen in de kerk te laten uitspreken. Het is minder verrassend, maar niet overal zal er de mogelijkheid zijn om dit buiten te doen.

De herder is (met de groep) naar de eerste (voor)ouder gelopen en stelt zijn vraag.

Herder Wie ben jij en wat doe je hier?

Abraham staat klaar met zijn hark in het hooi. Hij is bezig het land te bewerken. Maar het land is groot en hij moet alles alleen doen. Hij oogt oud en vermoeid, maar niet verbittert, nog altijd vonkt in hem het verlangen naar Gods licht.

Abraham

Ik ben Abraham.
Ik hoorde Gods stem en ben op reis gegaan,
naar het land waarover God sprak.
Een land van melk en honing, het beloofde land,
waar het leven licht en goed is.
Daarom heb ik mijn huis en mijn familie verlaten.
Om een nieuw leven te beginnen in een nieuw land.
God beloofde mij een heleboel kinderen,
kinderen van het licht die mij helpen om er een prachtig land van te maken.
Maar ik heb maar één kind gekregen,
en het land is zo groot en ik ben zo oud.
Toch geef ik niet op;
ik vertrouw erop dat het goed komt.
Want één mensenkind kan het verschil maken tussen donker en licht.
Eén mensenkind kan het licht laten schijnen in de nacht.

Zingen

Als u niet in groepjes in optocht langs de (voor)ouders wandelt maar al met de mensen in de kerk zit, kunt u onderstaand lied zingen:

- 'Heb je wel gehoord van Abraham.' Tekst en muziek: Jan Wit. Uit *Bijbel voor de kinderen* – 1, J.L. Klink (Het wereldvenster). Zie bladzijde 26.

De herder is (met de groep) naar de tweede (voor)ouder gelopen en stelt zijn vraag.

Herder Wie ben jij en wat doe jij hier?

Ruth is bezig met de was. Ze heeft een kleurige lap stof bij zich die ze wast en uitslaat en ophangt. Haar houding is strijdlustig en hoopvol.

Ruth Ik ben Ruth;
 ik ben een vreemdelinge;
 ik ben niet geboren in dit land.
 Een achter-, achter-, achterkleinzoon van Abraham was te gast in mijn land.
 Hij, die man uit het land over de grens, vroeg of ik met hem wilde trouwen.
 Ik zei meteen ja; ik hield van die vreemdeling.
 Ik dacht aan de kinderen die we samen zouden krijgen.
 Zij zouden wit en zwart tegelijk zijn.
 Iedereen zou kunnen zien hoe gelukkig wij daarmee zijn.
 Maar het leven liep anders;
 hij stierf en ik verliet mijn land.
 Met Noomi, mijn schoonmoeder, ging ik terug naar het land waar zij is
 geboren.
 Een land van melk en honing, het beloofde land, waar het leven licht en goed
 zou zijn.
 Maar niet voor mij;
 al mijn geluk had ik verloren.
 Totdat ik Boaz leerde kennen.
 Zijn land was mijn land.
 Ik mocht er zoveel korenaren rapen als ik nodig had.
 Hij hield van mij.
 We trouwden.
 En het kind dat we kregen, gaf mij hoop.
 Want één mensenkind kan het verschil maken tussen donker en licht.
 Eén mensenkind kan het licht laten schijnen in de nacht.

Zingen Als u niet in groepjes in optocht langs de (voor)ouders wandelt maar al met
 de mensen in de kerk zit, kunt u onderstaand lied zingen:
 - 'Naomi en Ruth.' Tekst en muziek: Jan D. van Laar.
 Uit *Bijbelliederen voor jonge kinderen* – 1, nr. 24 (Boekencentrum).
 Zie bladzijde 27.

De herder is (met de groep) naar de derde (voor)ouder gelopen en stelt zijn vraag.

Herder Wie ben jij en wat doe jij hier?

David is bezig met zijn schapen, hij brengt ze samen in de omheining en voert hen hooi. Zijn houding is er een van 'mij krijg je niet klein'.

David Ik ben David;
 ik ben een achterkleinzoon van Ruth
 en ik ben de jongste thuis.
 Ik ben herder.
 Ik zwerf met mijn kudde door de bergen.
 Af en toe moet ik vechten met een wolf of een leeuw.
 Zij willen mijn schapen opeten.
 Ik zou ook wel willen vechten tegen de vijand die het koren steelt
 van ons land.
 Zij pikken alles in en maken het land van melk en honing kapot.
 Wacht maar tot ik groot ben en geen kleine herdersjongen meer.
 Wacht maar tot ik ooit koning word; daar droom ik soms van.
 Wacht maar, dan wordt alles anders.
 Dan zal ik ervoor zorgen dat het leven in dit land weer licht en goed is.
 Want één mensenkind kan het verschil maken tussen donker en licht.
 Eén mensenkind kan het licht laten schijnen in de nacht.

Zingen Als u niet in groepjes in optocht langs de (voor)ouders wandelt, maar al
 met de mensen in de kerk zit, kunt u onderstaand lied zingen:
 - 'David,' Uit *Alles wordt nieuw* – 3, nr. 4 (Callenbach).

De herder is (met de groep) naar de vierde en vijfde (voor)ouder gelopen en stelt zijn vraag.

Herder Wie zijn jullie en wat doen jullie hier?

Jozef is bezig met zijn timmermanspullen zoals een hamer of een zaag en een stuk hout. Zijn houding is zorgelijk en druk.

Jozef Ik ben Jozef;
 ik ben een afstammeling van vader Abraham,
 en ook van Ruth, de vreemdelinge,
 en van koning David.
 Ja, je hoort het goed, David is koning geworden.
 Een herdersjongen die koning wordt,
 dat kan alleen maar in het beloofde land.
 Maar ondanks al zijn goede bedoelingen,
 ondanks alles waarvoor hij als koning streed,
 voor recht en vrede, voor de arme, de weduwe en de wees,
 is het toch nooit helemaal goed gekomen met dat land van ons.
 Nu zijn er alweer vreemde soldaten.
 Ook zij maken het land kapot.
 De mensen wantrouwen elkaar;
 er is ruzie en haat.
 Ik ben geen koning.
 Ik ben maar gewoon een timmerman uit het stadje Nazaret.
 Ik kan er weinig aan doen.
 Maar misschien gaan de dingen toch veranderen.
 Luister maar naar Maria.

Maria is bezig met een spintol of vouwt kleine babykleren op die ze uit een mand pakt. Haar houding is rustig, relativiserend.

Maria	Ik ben Maria; ik ben de vriendin van Jozef. Zoals jullie kunnen zien krijgen we een kind. Een koningskind dat alles zal veranderen, daar vertrouw ik op. Een engel uit de hemel heeft me dat gezegd. Want één mensenkind kan het verschil maken tussen donker en licht. Eén mensenkind kan het licht laten schijnen in de nacht.
Zingen	Als u niet in groepjes in optocht langs de (voor)ouders wandelt maar al met de mensen in de kerk zit, kunt u onderstaand lied zingen: - 'Daar komt een schip geladen.' Uit <i>Liedboek voor de kerken</i> , gezang 116 (Boekencentrum).

Na het bezoek aan Maria begeleidt de herder zijn groepje naar een zitplaats in de kerk.

Stil spel

Als mensen moeten wachten tot de tocht van de verschillende groepen langs de (voor)ouders klaar is, zorg dan voor stil spel op het podium van herders in de velden van Betlehem. Dan valt er voor de mensen die wachten wat te zien.

Dit stille spel kan eventueel worden begeleid door rustige muziek.

Ideeën voor stil spel herders:

- Herder is bezig met een blokfluit.
- Herder is bezig met het snijden van een herdersstaf.
- Herder telt het kerkpubliek alsof het schaapjes zijn.
- Herder haalt een verdwaald schaap op.
- Herder maakt een vuurtje.
- Herders spelen een dobbelspel.
- Herder gaat slapen en schrikt wakker omdat iemands anders hem met een strootje onder zijn voet kietelt.
- Herder ziet een engeltje en wil hem opgewonden aanwijzen aan de anderen, maar het engeltje verdwijnt steeds weer. De anderen zien niets en gebaren dat de herder niet helemaal 100% is en gaan weer verder met hun eigen bezigheden.
- Maak eventueel een onderlinge rolverdeling: een slimme, een domme en een stoere herder die elkaar uitdagen.

HET VERHAAL

De cantorij komt zingend op als engelenkoor. De zangers nemen plaats op, voor of naast het podium op een van tevoren afgesproken plaats.

Als de voorouders Abraham, Ruth en David door de kerk verspreid stonden, kunnen zij achteraan aansluiten bij de intocht van de cantorij. Zij nemen dan plaats op van tevoren afgesproken posities voor, naast of op het podium.

Maria en Jozef blijven nog even achter. Zij komen pas op als het kerstverhaal begint.

Intochtsliederen

- 'Hoe lang nog duurt het wachten', canon. Zie bladzijde 28.
- 'Al wie dolend in het donker', uit de *Oud-Katholieke Gezangbundel*, lied 591 (Kok).
- 'Uit het duister hier gekomen', uit *Tussentijds* lied 137 (Kok/Boekencentrum).
- 'De nacht is haast ten einde', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 130.
- 'Wij wachten op de koning', uit *Tussentijds* lied 131 (Kok/Boekencentrum).
- 'Zal er ooit een dag van vrede', uit *Tussentijds* lied 193.
- 'Wij zoeken hier uw aangezicht', uit *Tussentijds* lied 9.

Voorganger

Eén mensenkind kan het verschil maken tussen donker en licht.
 Eén mensenkind kan het licht laten schijnen in de nacht.
 Met die hoopvolle woorden eindigde de kennismaking met Abraham, Ruth, David en Maria.
 Omdat wij op die woorden vertrouwen, zijn we hier bij elkaar gekomen om feest te vieren.
 Het feest van de geboorte van Jezus.
 De mens die verschil maakt tussen donker en licht, voorgoed.

Bij het feest van zijn geboorte horen verhalen en liederen over mensen op zoek naar licht.

Verhalen die zijn opgeschreven toen de kinderen van Abraham, Ruth en David uit het beloofde land waren weggejaagd.

Ze werden meegenomen door vreemde soldaten en moesten wonen in een vreemd land, in een vreemde stad, tussen vreemde mensen, met vreemde gewoontes.

Zullen we het ooit nog beleven, zeiden ze, dat we ons land terugzien?

De profeet Jesaja troostte hen met zijn dromen.

Liedjes van verlangen naar het beloofde land.

Zijn dromen waren lichtpunten in het donker, toen en nu.

Daarom slaan we de Bijbel open. Om te horen over licht in het donker.

Drie profeten vertellen ons hun dromen.

Zingen

- 'Jesaja van Jeruzalem', uit *Met andere woorden*, lied 5 (Callenbach).
- 'Van de vrede blijf je dromen', uit *Met andere woorden*, lied 32.
- 'Advent is dromen dat Jezus zal komen', uit *Alles wordt nieuw* - 4 lied 13.
- 'Licht in onze ogen', uit *Tussentijds* lied 125. Kan ook als canon worden gezongen met de meerstemmige zetting uit *Zingend Geloven*, deel 4, lied 1 (Boekencentrum).

De drie profeten

De drie profeten staan bijvoorbeeld in het middenpad in de kerk, in ieder geval zoveel mogelijk tussen de mensen. Want zij vertellen uit de Bijbel en die woorden horen thuis midden tussen de mensen.

Aanwijzingen voor hun spel

- De eerste profeet pakt de Bijbel van de lezer, gaat weer tussen de mensen staan en slaat hem open. Hij doet alsof hij leest, maar kent de tekst uit het hoofd. Als hij klaar is met zijn tekst geeft hij of zij de Bijbel door aan de volgende profeet.
- Let op mimiek, emotie, houding, stemgebruik.
- Kijk de mensen in de kerk aan.
- Neem de tijd.
- Leef mee met elkaars rol.

Achter elkaar zeggen de drie profeten, als elkaars echo, waarbij ze een stap naar voren zetten:

Profeet 1, 2 en 3

Ik droom.

De eerste profeet is verdrietig, zoekt wanhopig naar licht in het donker. Hij of zij stapt naar voren en begint.

Profeet Jesaja 1

Ik droom.
 Het is midden in de nacht.
 Ik ben in een land ver van huis;
 ik en alle andere mensen van mijn volk.
 We zijn weggejaagd,
 uit onze huizen gesleept
 en naar een ver, vreemd land gestuurd.

(Jesaja 59)
 Ik droom dat God ons redt.
 Dat God niet doof is voor ons gehuil en geschreeuw.
 Want mensen doen soms zulke afschuwelijke dingen.
 Ze maken het nacht op aarde.
 Geen licht te bekennen.
 Ze doen elkaar pijn.

Ze maken ruzie met elkaar.
 Ze vechten en maken alles kapot.
 Ze weten niet wat vrede is.

Ik droom van licht voor alle mensen die niet mee mogen doen.
 Maar het is nog donker.
 Ik droom van de zon die verlicht en verwarmt.
 Maar we raken nog steeds de weg kwijt in het donker.
 We zien niets meer;
 we tasten met onze handen langs een muur.
 Wat een akelig gevoel als je niets meer kunt zien,
 als alles donker is om je heen.
 We struikelen over onze voeten.
 Dit is toch geen leven?
 Terwijl we leven, lijken we al een beetje dood.
 We willen dat het er eerlijk aan toe gaat,
 dat er licht en leven is voor iedereen.
 We willen zo graag vrij zijn.
 Maar het lukt niet;
 het gaat zo vaak fout.

Ach, wanneer gaat de zon weer stralend over ons op?
 God, wanneer kom je ons leven verlichten en verwarmen?

Zingen

- 'Donker zijn soms mensendagen', uit *Zingerderwijs* lied 36 (Kok), couplet 1.
- 'O kom, o kom Immanuel', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 125, couplet 1.
- 'De mensen die gaan in het duister', uit *Tussentijds* lied 135, couplet 1.
- 'Nu daagt het in het oosten', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 124, couplet 1.

De tweede profeet is gepassioneerd en naar buiten toe gericht. Hij of zij krijgt de Bijbel aangereikt van profeet 1, stapt naar voren en begint.

Profeet Jesaja 2

Ik droom.
 Het is midden in de nacht.
 Ik ben in een land ver van huis;
 ik en alle andere mensen van mijn volk.
 We zijn weggejaagd,
 uit onze huizen gesleept
 en naar een ver, vreemd land gestuurd.

(Jesaja 9:1-6)

Ik droom over dat volk van mij
 dat ronddwaalt in het donker, ver van huis.
 Ik droom dat we een groot licht zien.
 Kijk, voor iedereen in dit donkere akelige land,
 – dat niet ons land is –
 gaat de zon op, een groot en stralend licht.

Ik word wakker uit die mooie stralende droom en roep:
 God, jij maakt ons vrolijk,
 jij laat ons lachen en juichen,
 zoals op de dag van een groot feest.
 Want jij breekt de stok stuk waarmee zij ons slaan.
 We zijn niet langer opgesloten.
 Jij maakt ons vrij.
 Nu – straks.
 Zeker is zeker!

Want er is een kind geboren.
 Een koningszoon aan ons gegeven
 die iedereen opspoort die in het donker woont.
 Hoe hij heet?
 Wijze man van wonderen.
 Dappere God.
 Koning van de vrede!

Zingen

- 'Donker zijn soms mensendagen, uit *Zingerderwijs* lied 36 (Kok), couplet 2.
- 'O kom, o kom Immanuel', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 125, couplet 2.
- 'De mensen die gaan in het duister', uit *Tussentijds* lied 135, couplet 2.
- 'Nu daagt het in het oosten', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 124, couplet 2.

De derde profeet is hoopvol, standvastig. Hij of zij krijgt de Bijbel aangereikt van profeet 2, stapt naar voren en begint.

Profeet Jesaja 3

Ik droom.
 Het is midden in de nacht.
 Ik ben in een land ver van huis.
 Ik en alle andere mensen van mijn volk.
 We zijn weggejaagd:
 uit onze huizen gesleept
 en naar een ver, vreemd land gestuurd.

(Jesaja 2:1-5 en 11:1-10)

Ik droom met mijn ogen open.
 Ik kan het bijna niet geloven:
 Ik zie de koning van de vrede.
 Hij komt.
 Ik zie wat alle mensen doen.
 Van hun zwaarden maken ze ploegen.
 Hun tanks smelten ze om tot trekkers.
 Niemand vecht meer met een ander.
 Niemand wordt meer opgeleid tot soldaat.
 De mensen weten gewoon niet meer wat oorlog is!

Kijk toch, het kan niet mooier.
 De wolf is de gast van het schaap!
 Het kalf en de leeuw grazen samen in een wei!
 Een kind kan hun herder zijn.
 Geen enkel mens zal een ander mens meer pijn doen.
 Zoals de bodem van de zee bedekt is met water,
 zo zal de aarde met vrede bedekt zijn!
 En op die aarde leven wij in het licht van God.

Zingen

- 'Donker zijn soms mensendagen', uit *Zingerderwijs* lied 36 (Kok), couplet 3.
- 'O kom, o kom Immanuel', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 125, couplet 3.
- 'De mensen die gaan in het duister', uit *Tussentijds* lied 135, couplet 3.
- 'Nu daagt het in het oosten', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 124, couplet 3.

De derde profeet geeft de Bijbel door aan de voorganger. Ze gaan naar een van tevoren afgesproken plaats op het podium of blijven staan rond de lezer en vormen dan het achtergronddecor voor de lezing van het kerstverhaal uit het evangelie.

Voorganger

Mensen dromen van vrede op aarde en van 'het licht schijnt overal'.
Maar als je wakker wordt uit je dromen is het vaak zo anders.
Dat was toen zo, en dat is nu nog steeds zo.
Toen, in de tijd van Jozef en Maria, kwamen er opnieuw vreemde soldaten
naar het beloofde land.
Soldaten die het voor het zeggen hadden.
De mensen waren bang.
Hoe zou het verder gaan, met hen en met hun land?
Was er dan helemaal geen lichtpuntje in het donker van de nacht?

Zingen

- 'Donker zijn soms mensendagen', uit *Zingerderwijs* lied 36 (Kok), couplet 4.
- 'O kom, o kom Immanuel', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 125, couplet 4 en 5.
- 'De mensen die gaan in het duister', uit *Tussentijds* lied 135, couplet 4 en 5.
- 'Nu daagt het in het oosten', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 124, couplet 4 en 5.

De herders maken tijdens het zingen van bovenstaand lied een plekje klaar voor het kind op de avondmaalstafel (zie voor uitleg over de avondmaalstafel als kribbe hoofdstuk 2). Ze doen dat met wat hooi of stro. Daarna kruipen ze bij elkaar. Ze houden de wacht bij hun schapen.

De voorouders Abraham, Ruth en David nemen een brandende 'kerstwereldbol' ('christingle', zie hoofdstuk 2) in hun handen en kiezen positie rond de avondmaalstafel/kribbe.

Maria en Jozef lopen langzaam over podium of catwalk tot bij de avondmaalstafel/kribbe en blijven daar staan. Ondertussen begint de voorganger met het voorlezen van het kerstverhaal uit Lucas 1-20.

(De vertaling is een bewerking van vertalingen van Huub Oosterhuis, De Naardense Bijbel van Pieter Oussoren (Skandalon) en de Nieuwe Bijbelvertaling (NBG).)

Voorganger

In die dagen wordt in Rome een bevel gegeven door keizer Augustus.
Alle mensen uit heel de bewoonde wereld moeten worden geteld;
iedereen moet zich melden in de stad waar hij geboren is.

Alle mensen gaan op reis.
Ook Jozef gaat op weg.
En omdat hij van koning David afstamt,
gaat hij naar Betlehem toe,
de stad van David,

om zich daar te melden.
Jozef gaat samen met zijn vrouw Maria
die in verwachting is van hun eerste kindje.

Zingen

- 'Maria die zoude naar Bethlehem gaan', uit *Nederlands Volkslied van Pollmann en Tiggers*. Zie bladzijde 29.

Maria en Jozef zijn inmiddels aangekomen bij de avondmaalstafel/kribbe. Jozef neemt plaats naast de tafel/kribbe. Maria legt het kind in de kribbe. Gebruik hiervoor een pop of beeld het alleen uit. Als het kind in de kribbe ligt, steekt Jozef de twee kaarsen op de tafel aan. Maria neemt plaats op een krukje voor of naast de tafel.

Voorganger

Als zij in Betlehem zijn voelt Maria dat het kindje gaat komen.
Ze brengt een zoon ter wereld, haar eerste.
Ze wikkelt hem in doeken en legt hem neer in een kribbe.
Want er is voor hen geen plaats in de herberg.

Nu zijn er die nacht herders in de buurt van Betlehem
die in het open veld de wacht houden bij hun kudde schapen.

Het perspectief wordt verlegd naar de engel die op een van tevoren afgesproken plek verschijnt. Zorg zo mogelijk voor een fel spotlicht op de engel. Het orgel of een ander muziekinstrument laat een opvallend geluid horen. Iedereen schrikt op. De herders wijzen naar boven en komen in beweging.

Voorganger

Plotseling staat er voor hun ogen een engel van God
en ze worden omgeven door het stralende licht van God.
Ze schrikken ervan.
Ze schrikken verschrikkelijk!
Maar de boodschapengel zegt tegen ze:
'Schrik niet, want ik kom jullie grote blijdschap brengen,
die voor de hele mensenwereld bestemd is.'

Fel spotlicht zwenkt nu van de engel naar het kind in de kribbe. De herders volgen met hun ogen het licht en wijzen heen en weer tussen engel en kribbe. Ze roezemoezen met elkaar. Springen ten slotte op en rennen naar de kribbe. Daar knielen zij neer.

Voorganger

Vannacht is voor jullie een redder geboren
in de stad van David.
Hij is de koning-messias, de Heer.
Dit is voor jullie het teken:
jullie zullen een pasgeboren kind vinden.
Het kind is in doeken gewikkeld en het ligt in een kribbe.

Terwijl de voorganger de volgende zin begint, zet de organist of pianist alvast het voorspel in van het volgende lied.

Voorganger

Plotseling wordt de boodschapengel omringd door een menigte van hemelse engelen.
Ze prijzen en zingen God lof toe, en ze roepen:

Zingen

- 'Eer zij God in onze dagen', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 134.

Voorganger

Toen de engelen waren teruggegaan naar de hemel
zeiden de herders tegen elkaar:
'Laten we naar Betlehem gaan
om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is
en wat de Heer ons bekend heeft gemaakt.'
Ze gingen meteen op weg
en troffen Maria aan en Jozef
en het kind dat in de kribbe lag.
Toen ze het kind zagen,
vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd.

Allen die het hoorden stonden verbaasd
over wat de herders tegen hen zeiden,
maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart
en bleef erover nadenken.

De herders gingen terug,
terwijl ze God loofden en prezen
om alles wat ze gehoord en gezien hadden,
precies zoals het hun was gezegd.

Alle spelers houden op de plaats rust.

Zingen

- 'Jozef en Maria', tekst en muziek zie bladzijde 30.

PRATEN MET GOD TOT SLOT

De gebeden worden uitgesproken door de drie voorouders rond de avondmaalstafel/kribbe. Als de voorouders tussen de mensen zitten kan het ook vanaf die plek.

Voorganger

Wij bidden vannacht/vandaag,
we praten met God,
samen met alle mensen van toen en nu,
met iedereen hier in de kerk
en met mensen van over de hele wereld.

Abraham

God van alle mensen,
wij bidden U voor de kinderen
die vannacht/vandaag geboren worden:
om lieve mensen die van ze houden,
om een gelukkig leven,
samen met alle andere kinderen op deze wereld:
zwarte, bruine en witte,
allemaal zijn zij kinderen van het licht.

– gebedsstilte –

Daarom bidden wij U samen:

Zingen

- Het 'Kyrieleis' uit het lied 'Nu zijt welkome', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 145.

Ruth

God van grenzeloze liefde,
we zijn blij met vreemdelingen
die bij ons wonen.
We zijn blij omdat zij ons laten zien
dat U van zoveel verschillende mensen houdt.
We bidden U dat overal op aarde
vreemdelingen vrienden worden
in een land waarin zij welkom zijn.
Dat zij een thuis vinden waar het fijn is,
waar elke morgen begint met vrij en vrolijk wakker worden,
en waar het iedere dag opnieuw feest is.

– gebedsstilte –

Daarom bidden wij U samen:

Zingen - Het 'Kyrieleis' uit het lied 'Nu zijt wellekome', zie boven.

David

God van hemel en aarde,
 wij bidden U
 voor al die grote mensen
 die onze wereld regeren.
 Voor koninginnen en presidenten,
 voor ministers en burgemeesters.
 Dat zij zorgen dat iedereen te eten heeft
 en een dak boven het hoofd
 en werk om te doen.
 Om eerbied voor de aarde bidden wij,
 zodat de bomen kunnen groeien,
 bloemen kunnen bloeien,
 vissen kunnen zwemmen,
 vogels kunnen vliegen
 en de zon-van-het-geluk zal stralen
 over alle mensen
 overal op aarde.

– *gebedsstilte* –

Daarom bidden wij U samen:

Zingen - Het 'Kyrieleis' uit het lied 'Nu zijt wellekome', zie boven.

Voorganger

Dat bidden wij U allemaal samen
 uit naam van Jezus
 die ons leerde bidden:

Allen

Onze Vader die in de hemel zijt,
 uw Naam worde geheiligd.
 Uw koninkrijk kome.
 Uw wil geschiede
 op aarde zoals in de hemel.
 Geef ons heden ons dagelijks brood.
 En vergeef ons onze schulden
 zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
 En leid ons niet in verzoeking,
 maar verlos ons van de boze.
 Want van U is het koninkrijk
 en de kracht
 en de heerlijkheid
 in eeuwigheid.
 Amen.

Zingen

- 'Nu zijt welkome', uit *Liedboek voor de kerken*, gezang 145.

De voorganger neemt een 'christingle' in de hand, een versierde sinaasappel. Voor een beschrijving hiervan zie hoofdstuk 2.

Voorganger

Ga nu de nacht/de stad/het dorp maar in
en vier een vrolijk kerstfeest.
Want Jezus, Gods mensenkind in ons midden,
is voor ons allemaal
een licht in ons leven.

Wees blij met het Christuskerstlicht
dat we jullie straks meegeven.
Met zijn goede, zoete vruchten,
en zijn licht dat over de hele wereld gaat.
Neem het mee naar huis of waar je weg ook maar heen gaat.

Zo worden jullie gezegend:
met het licht en met de goedheid van Jezus,
met de liefde van God,
en met de bezieling van de heilige Geest.
Amen.

Slotlied

- 'Midden in de winternacht', zie voor tekst en muziek bladzijde 31.

Uittocht

Terwijl er kerstmuziek klinkt, wijzen de herders de mensen de weg naar de uitgang. Abraham, Ruth, David, Jozef, Maria en de drie profeten delen 'christingles' uit aan de mensen voordat zij de kerk verlaten.

2. Tips

Organisatie

- Stel een werkgroep samen met een regisseur, iemand voor decor + aankleding, iemand voor belichting, iemand voor PR e.d. Samen doe je meer dan alleen.
- Overleg met predikant en organist en/of de cantor. Wie doet wat en wie is waarvoor verantwoordelijk, wat zijn hun rollen? Zoek samen liederen uit.

Vorbereiding

Hieronder een lijstje met dingen waaraan gedacht moet worden bij de voorbereiding. Enkele van deze gedachtenstreepjes worden onder een apart kopje verder uitgewerkt.

- Begin op tijd met de voorbereidingen.
- Vraag ruim van tevoren de spelers. Vertel hen dat het gaat om een kleine, eenvoudige rol, maar dat het wel nodig is om samen te oefenen.
- Oefen het spel van tevoren met iedereen erbij (doorloop). Oefenen is belangrijk om de gang in het spel te houden.
- Bekijk de mogelijkheden van het kerkgebouw. Wat is wel en wat is niet mogelijk?
- U kunt er ook voor kiezen om het spel op te voeren op een buitenlocatie, bijvoorbeeld bij een boerderij met een stal.
- Als er geen mogelijkheid is om met z'n allen door de kerk te lopen, kunnen de spelers opstaan te midden van de hoorders. Ze zitten dan te midden van het publiek en staan op als ze aan de beurt zijn. Zo houdt u toch verrassing en beweging in het spel.
- Als mensen wachten buiten de kerk totdat ze in groepjes worden rondgeleid door de herders, laat dan de klok(ken) luiden en/of zorg dan voor kerstmuziek op het kerkplein en/of warme chocolademelk, kerstversiering, kerstbomen, vuurkorven e.d.
- Maak een orde van dienst, zodat de mensen weten wat er gaat gebeuren en ze liederen gemakkelijk mee kunnen zingen.
- Besteed het maken van de attentie die mensen meekrijgen aan het einde van de viering uit aan een groep vrijwilligers.

Opbouw spel

Het spel is opgebouwd uit drie onderdelen die met hoofdletters in het script zijn aangegeven:

1. De optocht
2. Het verhaal
3. Praten met God tot slot

Eerste deel: optocht

Het eerste deel bestaat uit een tocht langs de (voor)ouders van Jezus. Om deze tocht voelbaar en zichtbaar te maken ontvangen de herders, zo mogelijk, de mensen buiten het kerkgebouw.

Als u bang bent dat mensen in regen en kou buiten moeten wachten, denk dan eens aan het neerzetten van bijvoorbeeld partytenten of vuurkorven.

Bij aanvang van de viering spreken drie herders de mensen die buiten staan toe. Zorg voor een goede geluidsversterking en geef de herders bijvoorbeeld een fakkel of windlicht in handen, zodat zij direct herkenbaar zijn. De herders heten iedereen welkom en leggen uit dat zij straks in groepjes de mensen meenemen de kerk in om op bezoek te gaan bij de (voor)ouders van Jezus. Wat deze (voor)ouders te vertellen hebben, helpt om te begrijpen wie Jezus is. Na het bezoek aan Abraham, Ruth, David, Jozef en Maria helpen de herders iedereen om een plaatsje te vinden in de kerk. De mensen die nog even moeten wachten voordat zij met een van de herders meegaan naar binnen worden uitgenodigd om te luisteren en mee te zingen met de kerstliederen die klinken. Als de eerste groep bij de (voor)ouders langs is geweest, begeleidt de herder hen naar hun plaatsen in de kerk. Reserveer eventueel voor kinderen zitplaatsen vooraan en vraag hun ouders achterin plaats te nemen, maar organiseer wel toezicht bij de kinderen.

Is het niet mogelijk om mensen buiten de kerk te laten wachten en hen in groepjes door de kerk te laten wandelen omdat de kerk daarvoor te klein is of op een andere manier ongeschikt, laat hen dan zelf een plek zoeken in de kerk. Omdat het wel van belang is dat het eerste deel van de viering wordt beleefd als een tocht langs de (voor)ouders, een reis waarin beweging zit, krijgen de (voor)ouders een plaats tussen de mensen in, op verschillende locaties in de kerk. Zorg ervoor dat de (voor)ouders deze

plaatsen hebben ingenomen voordat de bezoekers binnenkomen. Laat tijdens het eerste deel van de viering steeds een van de herders bij hen langs gaan met de vraag wie ze zijn en wat ze te vertellen hebben.

Door de (voor)ouders tussen de mensen te plaatsen en de herders tussen hen heen en weer te laten lopen ontstaat beweging, en het is bovendien verrassend.

Tweede deel: het verhaal

In het tweede deel van de viering staat het kerstverhaal centraal, voorafgegaan door teksten van de profeet Jesaja waarin wordt uitgekeken naar licht in het donker.

Derde deel: tot slot

Nadat de mensen in woord, beeld en muziek Jezus en zijn (voor)ouders hebben ontmoet, wordt de viering besloten met gebeden waarin het gesprek met Jezus en met God wordt voortgezet, nu in de vorm van gebeden. Tot slot klinkt de zegen.

Podium of catwalk

Afhankelijk van de mogelijkheden van uw kerkgebouw kiest u voor een podium voor in de kerk of een podium in de vorm van een catwalk. Een podium is belangrijk omdat dan voor iedereen de spelers goed zichtbaar zijn. Een catwalk door de kerk heen heeft als voordeel dat mensen er aan weerszijden langs kunnen zitten. Op deze manier vindt het spel vlak bij hen plaats en maken zij er meer deel van uit.

Lezenaar

Als u een podium voorin plaatst, zet de lezenaar en de avondmaalstafel dan op het podium op hun gebruikelijke plaats. Ze spelen een heel eigen rol in de viering. Haal ze dus niet weg en verplaats ze ook niet.

De lezenaar is de plaats voor de Bijbel. Zet de lezenaar met daarop de dichtgeslagen Bijbel zo neer dat iedereen de Bijbel kan zien liggen. Dus: keer de lezenaar om naar de mensen toe. Gebruik, als u die heeft, hiervoor een kanselbijbel, of misschien heeft u wel een mooie oude Bijbel met koperen sloten die eerst opengemaakt moeten worden.

De eerste profeet pakt de Bijbel van de lezenaar, gaat weer tussen de mensen staan, slaat hem open en vertelt zijn verhaal. Dit doet de profeet uit zijn hoofd, maar voor iedereen is duidelijk dat wat hij vertelt uit de Bijbel komt.

De profeten geven de Bijbel telkens aan elkaar door en vervolgens aan de voorganger die het kerstevangelie leest. Na de evangelielezing legt hij of zij de Bijbel – nu open bij het evangelie – terug op de lezenaar.

Door de lezenaar zo'n zichtbare plek te geven, wordt duidelijk – zonder daar verder woorden aan te wijden – dat de Bijbel in de kerk altijd midden tussen de mensen wordt gelezen. Want de woorden uit de Bijbel zijn bedoeld voor mensen en moeten dicht bij hen kunnen komen.

Avondmaalstafel

Ook de avondmaalstafel heeft een heel eigen rol, die verwijst naar het vieren van het avondmaal. Dat is het moment waarop in de kerk wordt gevierd dat Jezus in het gebroken brood en de uitgegoten wijn onder mensen aanwezig wil zijn. Brood en wijn zijn een teken van zijn gebroken leven dat hij met mensen deelt in het perspectief van zijn opstanding.

In een oude, betekenisvolle legende worden zijn geboorte, sterven en opstanding in één zin met elkaar verbonden:

‘Het kruis wordt getimmerd van het hout van de kribbe.’

De plaats waar Jezus bij zijn geboorte wordt neergelegd is dus al een teken van zijn levensloop. Daarom is in deze kerstviering de avondmaalstafel de kribbe. Daar wordt Jezus (telkens opnieuw) geboren. Midden op tafel kunnen de herders met wat stro een kribbe suggereren en een plekje voor het kind maken. Tijdens het kerstevangelie wordt Jezus (een pop) in deze tafelkribbe gelegd. (Zie de aanwijzingen in het spel in hoofdstuk 1.)

Op de avondmaalstafel staan links en rechts een kandelaar met vrij hoge (nieuwe) kaarsen die met een kleine kaars worden aangestoken tijdens het voorlezen van het kerstevangelie.

Als in uw kerk voor de lezenaar of avondmaalstafel een antependium wordt gebruikt, is de kleur wit.

Muziek

Zorg zo mogelijk voor kerstmuziek bij de ingang van de kerk en/of bij binnenkomst van de kerk. Voor muziek buiten kunt u bijvoorbeeld een plaatselijke harmonie of fanfare vragen om te musiceren. U kunt hen behalve voor muziek voorafgaand aan het feest ook vragen om mee te werken bij de begeleiding van enkele van de kerstliederen tijdens de viering.

De liederen die in het eerste deel van het script staan aangegeven en passen bij het verhaal van de (voor)ouders van Jezus zijn alleen geschikt om te zingen als u ervoor kiest om geen optocht te houden. Bij een optocht zouden deze liederen namelijk door elkaar heen klinken en dat is alleen maar verwarrend.

Als mensen vanaf het begin van de viering in de kerk zitten en de (voor)ouders zich een voor een voorstellen, kunt u het verhaal van elke (voor)ouder afsluiten met het zingen van een bij hem of haar passend lied. Vraag eventueel of een basisschool uit de buurt wil meewerken aan de kerstviering en laat hen deze liederen instuderen. Zij hebben dan de rol van voorzangers.

U kunt er ook voor kiezen om met kinderen van tevoren te oefenen voor de begeleiding van enkele liederen met ritme-instrumenten als tamboerijn, schudkoker e.d.

Zorg voor een orde van dienst waarin u de liederen die u uitkiest opneemt met tekst én muzieknotatie. Veel mensen die met Kerst in de kerk komen zijn niet gewend om liederen mee te zingen en kennen de muziek van de minder bekende liederen niet. Muzieknotatie helpt hen dan op weg. Neem in de orde van dienst op dat hun inbreng van groot belang is. Dat zij door mee te zingen met de liederen meedoen in viering en verhaal, en dat hun inbreng niet gemist kan worden.

Oefenen

Om beweging in het verhaal te houden is het belangrijk om van tevoren te oefenen met alle spelers, minimaal eenmaal en liever tweemaal.

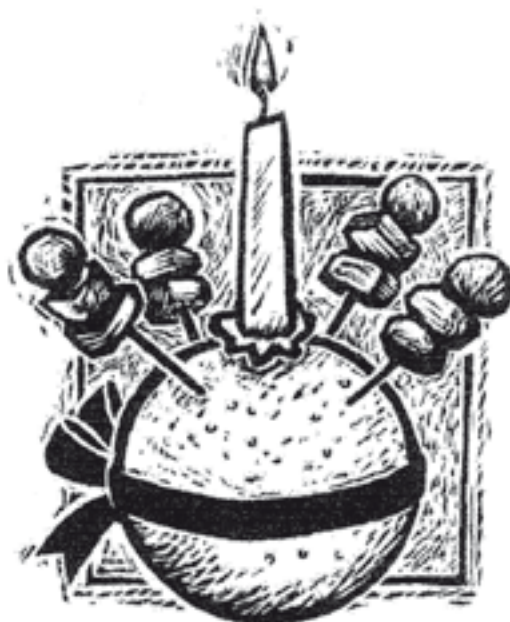
Vraag alle spelers om de teksten uit het hoofd te leren. Ook de drie profeten vertellen hun verhaal uit het hoofd; daarmee wordt het veel aansprekender dan wanneer zij het voorlezen.

Controleer bij het oefenen of de tijd die nodig is voor de (voor)ouders om hun verhaal te doen voor hen allemaal ongeveer gelijk is. Bij een optocht langs de (voor)ouders moet het doorschuiven van de groepen namelijk op hetzelfde moment gebeuren, anders ontstaat er een opstopping.

Christingle

Geef aan het einde van de viering alle bezoekers een attentie mee. Bijvoorbeeld een 'Christingle' of iets anders wat aan het kerstfeest en de kerk herinnert.

De 'Christingle' (= Christusvuur) komt uit Schotland. Hij stelt een wereldbol voor waarop het licht van Christus straalt. Je maakt hem door een sinaasappel of mandarijn te versieren met enkele prikkers met daaraan zoete vruchten. De vruchten zijn zoet, want de geboorte van Jezus is een feest dat iedereen die het viert inspireert. Steek bovenin de sinaasappel of mandarijn een kaarsje.

3. Muziek

Abraham, de gelovige

tekst en muziek: Jan Wit

1. Heb je wel ge - hoord van A - bra - ham die uit Ur der Chal-dee-ën kwam?

Hij moest dui - zend mij - len rei - zen naar het land dat God zou wij - zen.

Dui - zend mij - len trok hij voort en zijn kom - pas was een en - kel woord.

2. Heb je wel gehoord wat God hem zei: 'Maak je van je omgeving vrij.
Ik zal zeeg'nen die jou zegent, Ik vloek wie jou slecht bejegent.
Want je naam, al is die klein, zal alle volken ten zegen zijn.'

Naomi en Ruth

tekst en muziek: Jan D. van Laar

Na - o - mi ging naar Beth - le - hem en Ruth ging mee.

Na - o - mi zei: 'Ga naar huis te - rug', maar Ruth zei: 'Nee:

uw volk is mijn volk, uw God is mijn God.

Na - o - mi, ik weet het nu: ik blijf bij u!

éénmaal herhalen

Hoe lang nog

canon

tekst en muziek: Jan D. van Laar
naar Bodo Hoppe

1.
Hoe lang nog duurt het wach - ten?

2.
Kom Heer, wij zien naar U uit.

3.
Ein - de - loos lij - ken de nach - ten,

4.
'Ky - ri - e' roe - pen wij luid.

begeleiding

Maria die zoude naar Bethlehem gaan

1. Ma - ri - a die zou - de naar Beth - le - hem gaan,
 2. Het ha - geld' en 't sneeuw - de en 't was er zo koud,
 3. Ma - ri - a die zei: 'Ik ben er zo moe,
 4. Zij kwa - men een wei - nig ver - der ge - gaan

Kerst - a - vond voor de noe - ne;
 de rijm lag op de da - ken.
 laat ons een wei - nig rus - ten.'
 tot aan een boe - ren - schu - re.

Sint Jo - zef zoud' al met haar gaan
 Sint Jo - zef te - gen Ma - ri - a sprak:
 'Laat ons een wei - nig ver - der - gaan;
 't Is daar waar Heer Je - zus ge - bo - ren werd;

om haar ge - zel - schap te hoe - den.
 'Ma - ri - a wat zul - len wij ma - ken?'
 aan een hui - ze - ke zul - len wij rus - ten.'
 daar slo - ten noch ven - sters noch deu - ren.

Jozef en Maria

tekst en muziek: Jan D. van Laar

1. Jo - zef en Ma - ri - a gaan op reis,

Ma - ri - a is zwan - ger: Ky - ri - e - leis!

2. In de oudste stal van Efratha
wordt Jezus geboren: Halleluja!
3. Herders zien het Kind en knielen neer,
de engelen zingen: Gode zij eer!

Midden in de winternacht

tekst: H.L. Prenen
melodie uit Catalonië

1. Mid - den in de win - ter - nacht ging de he - mel o - pen;
die ons 't heil der we - reld bracht, ant - woord op ons ho - pen.
El - ke vo - gel zingt zijn lied; her - ders, waar - om zingt gij niet?
Laat de ci - ter slaan, blaast de flui - ten aan, laat de bel, laat de trom,
laat de bel - trom ho - ren: Chris - tus is ge - bo - ren.

2. Vrede was het overal, wilde dieren kwamen
bij de schapen in de stal en zij speelden samen.
Elke vogel zingt zijn lied; herders, waarom zingt gij niet?
Laat de citer slaan, blaast de fluiten aan, laat de bel, laat de trom,
laat de beltrom horen: Christus is geboren.
3. Ondanks winter, sneeuw en ijs, bloeien alle bomen,
want het aardse paradijs is vannacht gekomen.
Elke vogel zingt zijn lied; herders waarom zingt gij niet?
Laat de citer slaan, blaast de fluiten aan, laat de bel, laat de trom,
laat de beltrom horen: Christus is geboren.
4. Zie, reeds staat de morgenster stralend in het duister,
want de dag is niet meer ver, bode van de luister,
die ons weldra op zal gaan; herders, blaast uw fluiten aan.
Laat de citer slaan, blaast de fluiten aan, laat de bel, laat de trom,
laat de beltrom horen: Christus is geboren.

Bijlage

[voorbeeldbericht om te sturen naar de plaatselijke bladen, aan te vullen met eigen gegevens en eventueel om te buigen naar de plaatselijke situatie]

Uitnodiging voor een bijzonder feest

[datum en plaats]

Op kerstavond, 24 december, wordt in de kerk **[zelf invullen]** om uur **[zelf invullen]** een prachtig kerstverhaal verteld. Het verhaal is niet ingewikkeld, en daardoor mee te beleven voor mensen binnen én buiten de kerk. Omdat er steeds van alles is te zien, kunnen ook kleine kinderen deze kerstviering meemaken.

Het verhaal gaat natuurlijk over de geboorte van Jezus, want dat vieren we deze kerstavond. De mensen in de kerk krijgen niet alleen dit verhaal te horen, maar maken ook kennis met de voorouders van Jezus. In woord, beeld en muziek ontmoet u Jezus en zijn (voor)ouders.

Een grote groep mensen heeft de afgelopen tijd geoefend om van het kerstverhaal een bijzondere gebeurtenis te maken. U bent van harte welkom om dit bijzondere kerstverhaal mee te beleven. Er is warme chocolademelk, en na afloop van de dienst krijgt u een leuke attentie mee naar huis.

[hier informatie over locatie en aanvangstijd, eventueel website-adres; het kan natuurlijk zijn dat u deze viering op een andere dag houdt, of 's middags; dan graag de tekst aanpassen]

Colofon

*Midden in de winternacht
Kerst voorbereiden en vieren: een werkboek*

is een uitgave van de Protestantse Kerk in Nederland

Het betreft een bewerking van een kerstviering uit de Domkerk in Utrecht.

Auteur

Hans Uytenbogaardt

Inleiding en bewerking

Hanna van Dorssen

Redactie

Hanna van Dorssen, Janet van Dijk

Omslag voorkant

www.istockphoto.com

Suggesties voor liederen en script

Jan D. van Laar

Muzieknotatie

Compoprint, Wim Zevering, Ermelo, www.compoprint.nl

Bestellen

Afdeling brochureverkoop Protestantse Kerk
tel. (030) 880 13 37
e-mail brochureverkoop@pkn.nl
www.pkn.nl (webwinkel)

najaar 2008

